

szélen éri őket. A suska a palócznép életével összefolyt. A hol lehet lopják is, s a bűnöst kidalolják :

„Elment Péter suskát lopni“,
 vagy
 „Lipitt-lopott, ki mit lopott,
 X, Y suskát lopott“.

A palócz nép azt hiszi, a suska annál több, mennel több eső esik, hogy a nedves föld kedvez neki.

A falusi csizmadiák szerét ejtik a suskának, s a csizmatalpat feketére festik vele.

Sziget-Monostor erdészeti és vadászati viszonyai.*)

Irta: Pirkner Ernő, m. kir. kezelő főerdész.

A sziget-monostori birtok jelen alakjában az 1866. évben végbement urbéri rendezés alkalmával lett kihatva és határolva; ennek megtörténte után az addig nagyobbára legelőül használt területnek szántófölddé való átváltoztatását határozta el az akkori jószágigazgatóság.

De már rövid pár év múlva ijedve vették észre a gazdák, hogy ily kezelés mellett aligha érnek czélt, mert a talaj, melytől dús jövedelmet vártak, az eke elől elfutott, a szél által fel-fel kergetve, messze elröpült.

Igy történt azután, hogy az egészben 882 katasztrális hold nagyságu birtokból, — melyből akkoriban hozzávetőleg 300 hold erdő gyanánt szerepelt, — további 420 hold legelő, jobban mondva kopár homokterület, adatott erdőkezelés alá, 162 hold pedig még jelenleg is a gazdasági ághoz

*) Előadatott a szerző által, a selmeczi erdészeti akadémia III-ad éves növendékeinek f. évi junius havi gyakorlati kirándulása alkalmával, a helyszínén.

tartozik, mely területnek megszerzése vadászati szempontból és az erdőbirtok rendes kikerekítése céljából nagyon kívánatos volna, annyival is inkább, mert az erdészeti kezelés a viszonyok kellő felhasználásával a nagyon keresett és kósárfonásra alkalmas füzéseknek a Duna menti földeken történendő telepítése által az évi hasznot sokkal jelentékenyebbé tehetné.

Az ekként erdészeti kezelésbe jutott 420 holdnyi nagyobb terület igen érdekes tért nyitott a tevékenységnek. Az itt elért sikerben legnagyobb része van Kallina Károly erdőmester urnak, ki a nagy feladat megoldásában fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki. A sz.-monostori birtokot már Ő Felsége a király is megkedvelte.

A 420 holdnyi kopár területből 15 év alatt immár 300 hold hódított meg az erdészetnek, és lépést tartva a kezdeményezett erdősítési munkálatokkal, remélhető, hogy a hátralevő 120 hold is a legközelebbi 4 év alatt be lesz fásítva.

Befásító fanemül első sorban az akác jelöltetett ki, mint a homokos területek megkötésében nagy szerepet játszó értékes fanem; az akácson kívül még a fekete és erdei fenyő választatott; szép eredményre vezetett továbbá a szeder és bálványfának, mint kevés igényű fanemeknek ültetése, mint-hogy ezek még a homokbuczkák tetején is, hol minden más fanem kiveszett, életben maradtak.

A mélyedésekben, hol jobb a talaj, a körisfát ültetjük, újabb időben a platánnal tettem jó sikerrel nagyobb kísérleteket. Ezen fanemeken kívül kisebb mennyiségben lettek még általam ültetve a gleditschia, kimocladus és acer negundo. A lomblevelű csemetéket csonkitott állapotban ültettem ki, a köris és bálványfa kivételével, mely fanemek, vastag belüknél fogva, a csonkitást nem tűrik. Dugványozás is történt és pedig

a kanadai nyárral, mely fanem a homokban szépen tenyészik. A platán is kitűnően alkalmas a dugványozás utján való tenyésztésre.

Az erdősités alá kerülő területek a talaj megmivelése czéljából megelőzőleg gazdasági termények termelésére adatnak ki; a második év tavaszán eszközölt szántás után, kincstári költségen, a csemeteültetés történik, $2\frac{1}{2}$ m sor- és 1—2 m csemete távolsággal, minek eszközlése után azonban a sorok közötti terület még további 2—3 évig kapás növényekkel miveltetik.

A sorok egymástól való távolsága első látszatra tulságos nagyoknak tűnhetik fel; az eljárás megokolására azonban felhozom, hogy kisebb távolság mellett a köztes használat folytatása, illetőleg a pászták felszántása lehetetlenné volna téve, s minthogy ez által a terület felszántói elesnének minden haszontól, alig akadnának vállalkozók a gyepréteg költséges felszakítására. Hogy a zárlat a sorok nagyobb távolsága daczára is mielőbb bekövetkezzék, a csemeteültetést a sorokban minél sűrűbben eszközöljük.

Oly rossz talaju helyeken, hol gazdasági mivelés mellett termés nem ígérkezik, ott az egész munkálat kincstári költségen eszközölné. Ily helyeken kísérleteket tettem a barázdaültetéssel, mely ültetési mód alatt azt az eljárást értjük, midőn az ekével két, esetleg négy fordulás tétetik, a 3-dik illetőleg 5-dik fordulásra pedig a barázda emeltetik ki, melybe azután egy méternyi távolban a csemete ültetést eszközöljük.

A magasabb buczkákön, honnan a szél könnyen elhordhatja a laza homokot, az ültetéseköt sűrűbben eszközöljük, a homok fuvások meggátlására szélfogókként a csemeteközé galyakat kell dugdosgatni, minek következtében a szél ereje

megtörlik és a következő soroknak kifuvása, vagy az ellenkező, a homok által történő eltemetése, meg van gátolva.

Ily veszélyes helyeken kitűnő eredménnyel alkalmazható a Kallina-féle kosár ültetés is túlevelű fanemekkel, mely ültetési mód egyuttal megvédi a csemetéket a nyulak ellen.

A tölgy és cser telepítése teljvetés által történik, őszi vagy tavaszi gabonával; megemlitendő, hogy itt, hol a késői fagyok majdnem a rendes események közé tartoznak, inkább a csertölgynek adandó az előny, mert ennek kifakadása később, rendszeren a veszélyes időn túl történik.

A faiskolában nyert tapasztalatok szerint a szelid gesztenye is jól tenyészik, és minthogy a gesztenyetermés majdnem évente mutatkozik, tölgymakk hiányában ezen fanemnek teljvetés útján való telepítését és nevelését is meg fogom kísértetni, — annál is inkább, minthogy a szelid gesztenyének sarjazó képessége kitűnő, tehát sarjerdő telepítésre nagyon alkalmas.

A fanemek megválasztása most egyáltalában, különösen pedig itt csakis a talaj minőségek szerint jön figyelembe, mert a jelen erdőgazdaságnak főcélja egyedül és első sorban a talajnak megkötése és beárnyékolása; — a jövő 50 vagy 100 év lesz hivatva a televénnyel meggazdagított talajon a jövedelmezőbb nemes fanemeket megtelepíteni és nevelni.

Az ültetésekhez szükséges csemeteanyag a helyben levő csemetekertekből kerül ki.

A mennyiben a saját szükségleten kívül a nagyméltóságu földmivelési m. kir. miniszterium intézkedése folytán most már nagyobb mennyiségű csemeték nevelendők, az említett csemetekertet megnagyobbítottam, annyira, hogy jelenleg 9 kat. hold terjedelmű.

A csemetekertben lévő csemete készletet a következőkben van szerencsém felsorolni:

Tétel szám	nevezetesen	csemete mennyiség		
		egy éves	két éves	összesen
1.	fekete fenyő	150.000	80.000	230.000
2.	erdei "	130.000	100.000	230.000
3.	lucz "	33.600	—	33.600
4.	vörös "	1.000	—	1.000
5.	ákác	415.215	47.915	463.130
6.	köris	18.000	2.595	20.595
7.	platán	2.352	1.633	3.985
8.	tölgy	992	—	992
9.	szelid gesztenye	4.000	250	4.250
10.	vad gesztenye	64	250	314
11.	szederfa	129.000	52.000	181.000
12.	Acer pseudoplatanus	45	—	45
13.	Celtis australis	63	—	63
14.	Bignonia catalpa	107	—	107
15.	fekete eger	4.900	—	4.900
16.	vad alma*)	25	1.000	1.025
17.	vad körte*)	30	2.200	2.230
18.	nemesített alma	—	34	34
19.	nemesített körte	—	600	600
20.	szilva	—	500	500
	Összesen	889.393	288.977	1,178.370

*) Az idén elvetett 2 kg vadalma és 6 kg vadkörte magból mind-
 eddig a kimutatott pár példány kelt ki; a mag jó és csiraképes, azonban a
 rendkívüli száraz május miatt csak később vagy jövő tavasszal fog kikelni.

A saját szükségletet fedező csemetéken kívül mutakozó
 főlöslég miniszteri rendelet folytán a kopárok beerdősítésére
 küldetik szét, a szeder-csemeték pedig a selyemtenyésztés
 emelésére osztatnak el, mely csemeték értékesítése több
 száz frt bevételt eredményez.

Ámbár több erdész részéről azt az állítást hallottam,
 hogy a gyümölcsfatenyésztés kizárólag a kertészet körébe tar-
 tozik, én ezen véleményhez feltétlenül hozzá nem járulhatok,
 sőt azt az állítást is merném koczkáztatni, hogy szavazás
 esetében a t. szaktárs urak többsége is nézetemet pártolná,
 hogy t. i. igen is az erdészlet is hivatva van a nemes gyü-
 mölcsfa tenyésztéssel foglalkozni.

Nem mondom ugyan azt, hogy a gyümölcsfa tenyésztést
 az erdészlet körében oly mértékbenben terjeszszük ki, hogy

a nevelt csemeték eladás tárgyát képezzék, de igen is neveljen az erdész annyi gyümölcsfát, a mennyi a saját és az erdőörök kertjeinek beültetésére szükséges, nehogy drága pénzen legyenek kénytelenek vásárolni.

Ezen nézetből kiindulva, nemes gyümölcsfa tenyésztést kezdeményeztem a sz.-monostori faiskolában, hol már is több százra menő nemes gyümölcsfácskám van, ugy szintén több ezer vad csemete is, melyek szemzés által való nemesítése épen most van folyamatban.

Megemlitendőnek vélem még a nagy és kis Duna mentén a partok erősítésére szolgáló fűsfadugványozásokat, melyeknek évente ismétlődő metszése 100—120 frtnyi jövedelmet hajt.

A sz.-monostori birtok a jóváhagyott ideiglenes üzemterv szerint egy üzemosztályt képez, a lomblevelűek részére 40, a tűlevelűekre 80 éves fordával.

Az évi vágásterület 10 hold, az évi fatermés 300 tömör köbméter, melyből kegyuri fa czimén a sz.-monostori plébánosnak és tanítónak, valamint a reform. lelkésznek és tanítónak 129 méter adatik ki, a többi pedig készpénzért értékesítettik.

A vadászat már 10 éve a legmagasabb udvar számára van fentartva, és a gödöllői udvari vadászati hivatal, illetőleg annak főnöke — az érdemes vadászmester ur intézkedési köre alatt áll.

Vadászati tekintetben nevezetességet képez az itteni fácános, melyben jelenleg circa 1500 drb fácán sűrög-forog; a fogolyállomány is, daczára az idei kemény télnek, mintegy 3000 drbra tehető, mig a nyulak közül, ámbár nagyon lepadt számuk, a vadászati időszak zártáig mintegy 2000 darab fog lelövetni.

A nemes vadállomány csak ott szaporodhatik el a sziget-monostorihoz hasonló mértékben, hol első sorban a kártékony vadak üldözésére és pusztítására minden lehető megtörténik, másod sorban pedig, hol a vadak tartózkodási helye minél kevesebb háborgatásnak van kitéve. A ragadozó vadak elpusztítására strychninnel mérgezett csalétkéken kívül mindig vannak tányérvasak felállítva, hozzá kötött eleven galambokkal, ládacsapók; szárnyas vadak elpusztítására pedig egyenkint álló magas karókra helyezett tányérvasak (Pfahleisen), ugy szintén a karajka fogó kosár.

Hogy vadászati szempontból, valamint az erdősítések terén szerencsés vagyok a fent említetteket bemutathatni, abban az érdemnek nagy része Schauschek György főerdőőrt illeti, ki páratlan szorgalommal és gyakorlati szakértelemmel mindenkor hozzájárult előljáróinak szándékait és kívánságait előmozdítani és megvalósítani. E téren szerzett érdemei legmagasabb helyt is elismerésre találtak, a mennyiben tavaly betöltött 40 évi szolgálati ideje alkalmából Ő Felsége a király a koronás ezüst érdemkeresztel tüntette ki a derék Schauscheket.

Lapszemle.

Quercus coriacea Bechst. (bőrlevelű tölgy). *Sylvan.* Ein Jahrbuch für Forstmänner, Jäger und Jagdfreunde auf das Jahr 1814. p. 71—74.

Igy nevezi Bechstein i. h. nagy, erős, kemény és merev, tehát bőrnemű leveleiről azt a tölgyet, mely az ő „Forstbotanik“-jában a 333. l. a 7-ik varietas.

A *Qu. coriacea* első tekintetre olyan, mint a közönséges tölgy (*Qu. sessiliflora* Salisb.), de valamennyi része nagyobb méretű, úgy hogy levele, rügye és ágai (noha ezek a részek sokkal sötétebbek és fénylőbbek) a közönséges tölgynek termékeny talajban növő fiatal és erős tőhajtásaihoz hasonlítanak.